

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen
vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y.
Runeberginkatu 17, 06100 PORVOO

Föreningen vatten- och luftvård
för Östra Nyland och Borgå a.r.f.
Runebergsgatan 17, 06100 BORGÅ

Hankenumero: 15599

Hanketunnus (dnro): 2362/3570-2011

Vuosiraportti / Annual report 2014

Ympäristötietoisuutta yli rajojen Environmental awareness – Exchange of practises across the borders

2012-2014

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry.

Juha Niemi

Mikael Henriksson

Tero Myllyvirta

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Sisällysluettelo

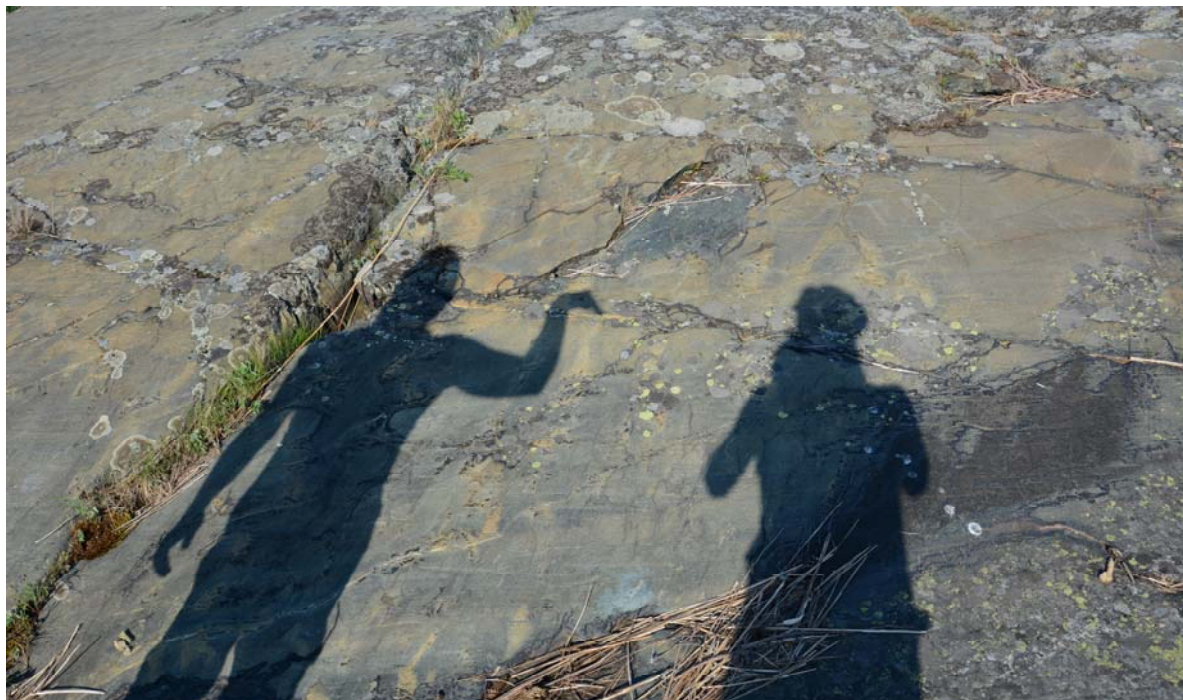
1. Yhteenveto hankkeen toiminnasta vuodelta 2014	3
2. Hankkeen kuvaus	4
2.1. Paikallinen toiminta	4
2.2. Kansainvälinen yhteistyö	4
3. Hankkeen tavoitteet	5
4. Hankkeen toteutus	5
4.1 Hankkeen toiminta	5
Paikallinen toiminta	5
Kansainvälinen toiminta	8
4.2 Aikataulu	8
4.3 Resurssit	9
4.4 Toteutuksen organisaatio	9
4.5 Kustannukset ja rahoitus	9
4.6 Raportointi ja seuranta	9
4.7 Tiedottaminen	10
4.8 Toteutusoletukset ja riskit	10
5. Yhteistyökumppanit, kohderyhmä ja hyödynsaajat	10
6. Esitykset jatkotoimenpiteiksi	10

Raportissa käytetyt kuvat ovat Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen henkilökunnan ottamia, jollei toisin mainita.

1. Yhteenveto hankkeen toiminnasta vuodelta 2014

Vuoden 2014 toiminta keskittyi itäisen Uudenmaan saaristoon tuotettujen virkistyskäyttömateriaalien aineiston keräämiseen, suunnitteluun ja toteutukseen valmiiksi jokaisen hyödynnettäväksi luontoelämyksiksi. Virkistyskäyttömateriaaleina tuotettiin Norra Sandön saarelle räätälöity aarrekartaseikkailu, joka sopii kaikille aina lapsiperheistä muille saarella virkistäytyjille. Lisäksi tuotettiin koko saaristossa käytettävissä oleva Kalatiiran puuhakirja; "10 asiaa tehtäväksi ennen kuin lähdet saarelta". Hankkeen kansainvälisen toiminnan osalta yhteistyö jatkui tiiviinä ja vuorovaikutteisena. Virkistyskäyttömateriaaleja varten pidettiin internet-työpajoja ja englantilaisilta saatiin useaan otteeseen palautetta, ideoita ja muokausehdotuksia materiaaleja varten. Vastavuoroisesti heitä avitettiin heidän omissa töissään kuten ympäristökasvatustyöhön opastuksessa ja heidän infomateriaaliensa ja virkistyskäyttöreitistöjensä toteutuksessa. Puhelinkokouksia pidettiin lukuisia vuoden aikana ja sähköpostien vaihto oli tiivistä. Samalla alettiin myös pohtia uusien yhteistyökuvioiden mahdollisuuksia jatkoa ajatellen.

Hanke on luonut kattavan yhteistyöverkoston maiden toimijoiden välille ja ideoita uusien yhteistyöhankkeiden suuntaan on herännyt ja laitettu alkuun. Hanke on mahdollistanut myös SILMU ry:n ja LAG East Durham Leaderin välistä yhteistyötä. Hanke eteni hankesuunnitelmassa esitetyn aikataulun ja hankkeen aikana tehdyn työsuunnitelman mukaisesti. Hanke on toiminut sekä suomen-, ruotsin- että englanninkielellä ja yhdistyksen koko henkilökunta on osallistunut hankkeen toteutukseen.

Kuva 1. Saaristoinventoinneissa ideoitiin uudenlaista virkistyskäyttömateriaalia, kuten tässä luonnon innoittamaa varjoteatteria näyttämönään saariston kallioperä. Onkohan tuossa saaristomme upea joutsen vai englantilaisten tarunhohtoinen Loch Nessin joutsenlisko?

2. Hankkeen kuvaus

Tässä kansainvälisessä ympäristötietoisuutta edistävissä hankkeissa ovat olleet yhteistyössä Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry. ja Maaseudun kehittämisselitys SILMU ry sekä Durham Heritage Coast Partnership ja LAG East Durham Leader Englannista. Hanke pohjautuu hankeosapuolien paikallisten hankkeiden väliseen yhteistyöhön, jossa jaetaan hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja sekä tuodaan paikallista osaamista osapuolien käyttöön. Paikallisen ja kansainvälisen toiminnan erottelu tässä yhteydessä on osin keinotekoisia, koska kysymyksessä on kahdensuuntainen vastavuoroisuus, jossa eri osiot ovat tiiviissä kanssakäymisessä ja tukevat toisiaan.

Hankkeen toiminta tapahtuu partnerimaassa ja Suomessa SILMU ry:n toiminta-alueella, johon kuuluvat Orimattilasta vanhan Artjärven kunnan alue, Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Pornainen, Porvoo, Pukkila ja Sipoo. Hanke on suomen-, ruotsin- ja englanninkielinen. Hanke alkoi 1.3.2012 ja päättyi vuoden 2014 lopussa.

2.1. Paikallinen toiminta

Tässä hankkeessa paikallisen toiminnan päämääränä täällä Suomessa on kehittää Itä-Uudenmaan saariston virkistyskäyttöä ja tuoda sille lisäarvoa. Hanke ohjaa ja kannustaa kestävään saaristomatkailuun, jossa korostetaan saariston puhtaita luontoarvoja ja erityispiirteitä sille tyypillisine kasvi- ja eläinlajistoineen. Yhtenäinen virkistyskäyttöalueiden verkosto saaristossa ohjaa ihmisiä tietyille alueille ja edesauttaa ympäristöä huomioivaa matkailua.

Inventointien pohjalta tuotettavien havainnollisten informaatio- ja virkistyskäyttömateriaalien avulla alueella liikkuvat voivat tutustua saariston ja virkistyskäyttöalueiden erityispiirteisiin erilaisen, ekoturismiin ohjaavan virkistyskäyttömuodon pohjalta. Luonnon parempi tunteminen auttaa ohjaamaan ihmisiä ympäristön kunnioittamiseen ja sen kautta myös haluan säilyttää herkkiä ja erityislaatuisia luontoalueita siisteinä.

2.2. Kansainvälinen yhteistyö

Hankkeen kansainvälinen toiminta muodostui osapuolten välisestä vuorovaikutuksesta, jolloin SILMU ry:n toiminta-alueelle voitiin tuoda hyödynnettäväksi hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja ja vastavuoroisesti viedä täällä hyväksi havaittuja malleja hankeosapuolen hyödynnettäväksi. Hankkeen aikana järjestettiin lukuisia tutustumismatkoja partnerimaahan ja isännöitiin heidän tutustumiskäyntejään tänne. Kansainvälisten kohtaamisten toiminta käsitti mm.

- työpajoja ympäristöteeman ympärillä
  - työpajoissa vaihdettiin tietoa ja tutustuttiin paikallisiin hyväksi havaittuihin menetelmiin. Työpajat pohjautuivat myös hankkeiden paikalliseen toimintaan, jolloin hankeosapuolien yhteistyöllä voitiin kehittää tätä osa-aluetta
- käytännöllisiä ympäristökasvatustapahtumia
  - kohdemaissa järjestettiin käytännöllisiä luontotapahtumia, joissa ympäristökasvatuksellinen näkökulma oli kantava tekijä, esimerkiksi erilaisten ympäristökasvatuspäivien avulla voitiin tutustua paikallisiin menetelmiin

- tutustumista paikallisiin olosuhteisiin, kulttuuriin, tutkimuksiin ja työtapoihin
- uuden ideointia

3. Hankkeen tavoitteet

Kansalaisia parhaiten palveleva ympäristövalistustyö pohjautuu siihen, että vaikeatkin asiat saadaan esitettyä yksinkertaisesti ja kansankielisenä. Paikalliset olosuhteet asettavat kehukset alueella tapahtuvalle toiminnalle, minkä vuoksi eri alueilla toimitaan usein eri tavalla tai asioita lähestytään erilaisesta näkökulmasta. Usein nämä erilaiset toimintatavat kuitenkin ruokkivat toisiaan ja niistä saadaan käyttökelpoisia ideoita, toimintamalleja ja uutta sekä virkistävää ajattelutapaa sovellettavaksi paikallisiin toimiin. Kansainvälinen yhteistyön tavoitteena oli mahdollistaa paitsi olemassa olevien käyttökelpoisten toimintamallien levittämisen uusille alueille, myös uusien ideoiden syntymistä kannustavassa ja innoittavassa ilmapiirissä.

Hankkeen tavoitteena oli edistää kansainvälistä vuorovaikutusta, yhteistyötä ja kokemusten vaihtoa sekä viedä ja tuoda uusia näkökulmia ympäristöosaamiseen meille ja muualle. Hankkeessa pyrittiin tuomaan uusia toimintamalleja ja -tapoja paikallisesti toteutettavaan ympäristönsuojelu- ja ympäristökasvatustyöhön sekä edistämään ympäristötietoutta alueella tiedotuksen ja erilaisten tuotettujen materiaalien avulla. Hanke laajensi myös näkemystä siitä, miten eri tavalla asioita voidaan hoitaa eri maissa. Hanke loi kansainvälistä yhteistyöverkostoa myös tulevaisuutta ajatellen ja toi globaalia ajattelua paikalliseen toimintaan. Ympäristökasvatuksella on myös tärkeä rooli ihmisten matkailutottumusten ohjaamisessa ekoturismin suuntaan. Myös tähän pyrittiin hankkeella vaikuttamaan huomioimalla esimerkiksi kulutukselle alttiit alueet.

Hanke mahdollisti myös toimintaryhmien välistä yhteistyötä. Suomen ja Englannin alueiden toimintaryhmät tapasivat ja tekivät yhteistyötä hankkeen aikana tutustumalla toistensa toimintatapoihin ja rahoitettuihin hankkeisiin.

4. Hankkeen toteutus

4.1. Hankkeen toiminta

Paikallinen toiminta

Vuoden 2014 aikana kerättiin inventointien avulla puuttuva materiaali virkistyskäyttömateriaalien tuottamiseen ja materiaalit saatettiin valmiiksi kaikkien halukkaiden käytettäväksi. Yhdistyksen tutkimusveneellä tehtiin inventointeja itäisen Uudenmaan saaristossa ja valittiin lopulliset kohteet, joissa materiaalit ovat parhaiten hyödynnettävissä. Inventointiretkillä informoitiin alueilla liikkuvia virkistäytyjiä tulevista materiaaleista saatiin palautetta sen hetkisiin koevedoksiin.

Inventointeja suoritettiin Norra Sandön saarella, jonne räätälöitiin innostava merirosvo Störtebekerin aarrekarttaseikkailu. Aarrekartta on saariston erityispiirteisiin ja luontoon tutustuttava opettava seikkailu lapsiperheille ja kaikille muille saarella virkistäytyjille. Koko saaristossamme käytettäväksi tehtiin Kalatiiran puuhakirja; "10 asiaa tehtäväksi ennen kuin lähdet saarelta", jota varten inventoitiin soveltuvia kohteita ja ideoitiin materiaalia Sipoosta Loviisaan ulottuvalla saaristovyöhykkeellä. Materiaalin tunnushahmoksi valittiin kalatiira, koska se toimii erinomaisena ja näkyvänä tunnuseläimenä saaristollemme. Materiaali on lapsille ja lapsenmielisille suunnattu saariseikkailu, joka opettaa paljon saaristosta ja sen luonnosta ja tempaa mukaansa innostavalle opintomatkalle. Materiaalit julkaistiin sekä suomeksi, ruotsiksi että englanniksi ja ne ovat kokonaisuudessaan nähtävissä ja ladattavissa yhdistyksen nettisivuilta osoitteesta www.vesi-ilma.fi.

Kuva 2. Tutkija Mikael Henriksson minimoi saarelle jättämänsä kulutusjäljet liikkumalla kiviä ja kallioita pitkin.

Kuva 3. Merirosvo Störtebekerin aarrekartta Norra Sandön saarelle sai lopullisen muotonsa. Tässä esimerkkinä aloitussivu.

Kuva 4. "Kymmenen asiaa tehtäväksi ennen kuin lähdet saarelta" -materiaalin etusivu

Kansainvälinen toiminta

Kansainvälinen toiminta vuonna 2014 käsitti vuorovaikutteisia työpajoja ja keskusteluja käytiin puhelimitse, sähköpostitse ja videokonferenssien avulla. Yhteistyössä englantilaisten kanssa ideoitiin täällä tuotettavia saaristomateriaaleja ja saatiin niistä palautetta, sekä vastavuoroisesti paneuduttiin heidän työn alla oleviin opasmateriaaleihinsa ja ympäristökasvatusteemoihin. Partnereiden kesken on vaihdettu paljon erilaisia materiaaleja, jotka hyödyttivät osapuolia hankkeen eteenpäinviemisessä, ja jotka tulevat olemaan tärkeitä apuvälineitä myös tulevissa hankkeissa.

Hankkeen kansainvälinen yhteistyö on koettu molemmin puolin aktiiviseksi, tuloksekkaaksi ja hyödylliseksi. Tästä kertoo myös halu kehittää uusia hankkeita hankeosapuolien ja hankkeen yhteistyötahojen kesken ja jo nyt vireillä olevat uudet hankkeet.

4.2 Aikataulu

Hankkeen toiminta vuonna 2014 eteni hankesuunnitelmassa esitetyn aikataulun mukaisesti. Kansainvälisen toiminnan aikaansaannoksiin voidaan olla tyytyväisiä ja sillä on saavutettu

ne päämäärät mihin hankkeella pyrittiin. Myös saaristomateriaalien toteutus eteni aikataulullisesti hyvin ja materiaalit ja hanke saatiin päätökseen hyvissä ajoin ennen vuoden 2014 loppua.

4.3 Resurssit

Hankkeen onnistuminen pohjautui hyvään etukäteissuunnitteluun, töiden koordinointiin ja tehokkaaseen vuorovaikutukseen hankepartnerien kanssa. Resurssit kohdistettiin pääosin työvoiman tehokkaaseen käyttöön. Ulkomaanmatkojen kustannukset pyrittiin minimoimaan ja saaristossa tapahtuvat inventoinnit autolla ja veneellä reititettiin niin, että samalla kertaa saatiin läpikäytyä monia samalla suunnalla olevia paikkoja.

4.4 Toteutuksen organisaatio

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen henkilökuntaan kuuluvat ekologi/toiminnanjohtaja Tero Myllyvirta, biologi Mikael Henriksson, limnologi Juha Niemi ja iktyonomi Sampo Vainio, jotka kaikki osallistuivat hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen. Hankkeesta on vastannut toiminnanjohtaja Tero Myllyvirta. Yhdistykseltä löytyy vankkaa asiantuntemusta ja kokemusta erilaisista ympäristökasvatushankkeista ja kansainvälisestä hanketoiminnasta.

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys toimi hankkeessa yhteistyössä Maaseudun kehittämissyhistys SILMU ry:n kanssa ja hankkeella oli kansainväliset partnerit Englannista, LAG East Durham Leader ja Durham Heritage Coast Partnership.

4.5 Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kokonaisbudjetti toteutusajalle oli 150 000 euroa, josta 30 000 euron omarahoitusosuus katettiin yhdistyksen osallistumisella hankkeen palkkakustannusten maksamiseen. Hanke on rahoitettu Maaseudun kehittämissyhistys SILMU ry:n kautta.

4.6 Raportointi ja seuranta

Hankkeella on ohjausryhmä, jonka jäseninä ovat Juha Mäkinen Uudenmaan ELY-keskuksesta (varajäsen Maria Consin-Palva), Gina Forsström SILMU ry:stä (varajäsen Heli Mutanen) ja Tero Myllyvirta Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksestä (varajäsen Juha Niemi). Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen hallitus, jonka edustajisto kattaa hyvin sekä alueellisen että hankkeen kannalta olennaisten tahojen edustuksen, seurasi hankkeen toteutusta. Hankkeen

ensimmäinen väliraportti käsitti vuoden 2012 ja toinen raportti vuoden 2013. Vuoden 2014 toiminnasta valmistui tämä erillinen väliraportti ja lisäksi hankkeesta tehtiin loppuraportti.

4.7 Tiedottaminen

Hankkeessa valmistuvista virkistyskäyttömateriaaleista kerrottiin saaristoinventointiretkien yhteydessä siellä virkistäytyjille. Hankkeen päätyttyä hankkeesta ja materiaalien saatavuudesta pidetään vielä tiedotustilaisuus Porvoossa ja tiedottamista jatketaan vuonna 2015 avovesikauden lähestyessä.

4.8 Toteutusolehdukset ja riskit

Hanke toteutui hankesuunnitelman ja suunnitellun mukaisesti ja hankkeen riskit pystyttiin hallinnoimaan sekä kotimaassa tapahtuvan että kansainvälisen toiminnan osalta. Hankkeen onnistuvuuden kannalta vaivaton ja yhteisymmärryksessä tapahtunut kommunikointi hankepartnerin kanssa ja molemminpuolinen dynaaminen ote olivat avaimia hankkeen toimivuudelle.

5. Yhteistyökumppanit, kohderyhmä ja hyödynsaajat

Kohderymänä ja hyödynsaajana ovat Itä-Uudenmaan kunnat, paikalliset asukkaat, matkailuala ja luonnossa virkistäytyjät. Hankkeen paikallinen toiminta suuntautuu saaristossa matkaileville koti- ja ulkomaisille turisteille ja virkistäytyjille, jotka liikkuvat veneillen, meloen tai mikäli alueiden sijainnit sen sallii, hakeutuvat saaristoon maitse. Kohderymänä on toisaalta niitä, jotka hakeutuvat rannoille ja satama-alueille yksinkertaisesti siitä syystä, että nämä ovat yleisiä, vapaasti yöpymiseen ja ulkoilmaelämää varten käytettäviä alueita. Näille tulee tarjoutumaan entistä monipuolisempia toimintamahdollisuuksia saaristoympäristössä. Luonnon huomioiva turismi on myös Suomessa yksi ajankohtaisia matkailun kehittämisen painopisteitä..

Hankkeen kansainvälisen yhteistyön antia on levitetty paikallisesti koko SILMU ry:n toiminta-alueelle, jolloin hankkeesta on ollut hyötyä koko alueen ympäristölle ja toimijoille. Hanke toimi molempien kotimaisten kielten lisäksi myös englanniksi.

6. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeessa tuotettuja virkistyskäyttömateriaaleja markkinoidaan ja niistä tiedotetaan vuoden 2015 aikana. Materiaaleille haetaan näkyvyyttä eri toimijoiden, kuten virkistysalueyhdistyksen nettisivuilta ja materiaalien saatavuutta saaristossa edistetään viemällä virkistysalueiden infotauluille materiaaleihin ohjaavia QR-koodeja. QR-koodit ja

linkit annetaan myös virkistysalueyhdistyksen käyttöön. Yhdistyksen ja koulujen aloittama yhteistyö englantilaisten kanssa jatkuu ja yhteistyössä kehitetään uusia hankeideoita ja yhteistyön muotoja.

Porvoossa 31.10.2014

Tero Myllyvirta
toiminnanjohtaja, tutkija
040-5112216
tero.myllyvirta@vesi-ilma.fi

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry.
www.vesi-ilma.fi

Juha Niemi
limnologi
050-5710335
juha.niemi@vesi-ilma.fi

Mikael Henriksson
biologi
050-4900692
mikael.henriksson@vesi-ilma.fi

